

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Dnr: N2017/07438/FF

Yttrande över regeringsutredningen Ett land att besöka SOU 2017:95

Sammanfattning

Sveaskog har valt att avgränsa sina synpunkter till utredningens förslag rörande en utvecklad naturturism då den delen är mest relevant för oss som Sveriges största skogsägare.

Bolaget anser att skogsbruk och naturturism har många gemensamma nämnare och att det även finns synergieffekter. Precis som skogsbruket så skapar naturturismföretagande växtkraft och lokal sysselsättning. Vårt brukande av skogen tillgängliggör naturen för besökare och turister. Samarbete mellan naturturismföretagare och markägare öppnar upp för nya affärlösningar och möjliggör att fler får njuta av landets skogar. Tillsammans kan vi skapa en än mer levande landsbygd. Därför är det tråkigt att utredningen utmålar skogsbruket som ett hot mot naturturismen. Sverige har 28 miljoner hektar skogsmark. Sveaskog anser att det finns tillräckligt med skog för både skogsbruket och naturturismen. Det är inte skogsbruket som är hindret för att en livskraftig naturturismbransch i världsklass ska utvecklas. Bolagets erfarenheter är att det snarare är bristen på affärsmässiga turismentreprenörer som är det största hindret.

Sveaskog ser positivt på utredningen och anser att många av förslagen är bra. Bolaget finner det däremot högst anmärkningsvärt att inga markägarrepresentanter involverats i utredningens expertgrupp med tanke på att naturturism utpekats som ett av nio strategiska utvecklingsområden samt ett av fyra tematiska områden för samverkan. Med tanke på att utredningen lägger ett särskilt förslag rörande Sveaskog är det särskilt uppseendeväckande att inga kontakter tagits med bolaget, trots vår förfrågan om att få komma med inspel.

Bolaget anser att utredningen ska dra tillbaka sitt förslag om ett förändrat ägardirektiv för Sveaskog. Efter omfattande kritik från Riksrevisionen ändrades ägardirektivet senast 2010. Syftet med förändringen var att förtydliga att Sveaskog är en oberoende aktör på marknaden. Utredningens förslag riskerar att snedvrider konkurrensen inom turismnäringen samt göra det svårare för andra markägare att utveckla affärsmässiga samarbeten med turismföretagare. Bolaget kan inte se att utredningen har några tydliga sakskalet för ett förändrat ägardirektiv och vi ser inga hinder för en utvecklad naturturism i våra ekoparker. Tvärtom så arbetar Sveaskog redan idag aktivt för att främja besöksnäringen i våra ekoparker, vilket är ett arbete bolaget gärna hade delgett utredningen om vi hade fått möjligheten.

Bolaget önskar lämna följande detaljerade synpunkter på remissen:

10.5 Allemansrätt och naturturism

Sveaskog stöder utredningens förslag om att informationsarbetet om allemansrätten behöver förstärkas och att dialogen om allemansrättens roll, möjligheter och begränsningar måste fördjupas mellan berörda parter.

Sveaskog anser att all kommersiell verksamhet som bedrivs på någon annans mark ska regleras med avtal. Allemansrätten ger en stor frihet för andra att agera och verka på våra marker men för att vi ska kunna ta hänsyn till varandras verksamheter behövs avtal och överenskommelser. Många gånger får vi som markägare inte kännedom om turismentreprenören förrän det är dags för oss att avverka, vilket inte lägger grunden för ett bra samarbete. Det är i sådana fall det finns risk för att konflikter kan uppstå. Bolaget anser att det är mycket positivt att utredningen lyfter behovet av att utveckla modeller och avtal för samverkan mellan markägare och näringsidkare, vilket vi ser som ett prioriterat område.

10.7 Turism i skyddade områden

Bolaget instämmer med utredningens förslag om att det finns goda förutsättningar att utveckla turismen i skyddade områden. Nationalparker och naturreservat har starka varumärken och har ofta en god infrastruktur i form av vandringsleder, skyltning, rastplatser etc. vilket kommer turismföretagaren till godo. Med tanke på de stora arealer som finns skyddade under Naturvårdsverket finns här en stor potential för en utvecklad naturturism över hela landet.

10.8 Turism i oskyddade områden

Sveaskog invänder starkt mot utredningens förslag om ett förändrat ägardirektiv för Sveaskog och bolaget uppfattar detta som ett mycket ogenomtänkt förslag. Förslaget underminerar rapportens trovärdighet då förslaget visar att utredarna dels har dålig kännedom om hur Sveaskog arbetar med våra ekoparker, dels inte förstår konsekvenserna av sitt förslag. Utredningen redovisar heller inga tydliga sakskaäl varför det finns ett behov av ett förändrat ägardirektiv eller varför det skulle finnas hinder idag för att utveckla natur- och kulturturismen i ekoparkerna.

Ekoparkerna är formellt skyddade genom naturvårdsavtal och sedan 2017 ingår ekoparkernas naturvårdsskogar i de områden som Sverige officiellt redovisar som formellt skyddade arealer. Det är således missvisande att beskriva Sveaskogs ekoparker som oskyddade områden. Genomgående i rapporten så lyfter utredningen att besöksnäringen har behov av skog som är beständig och tillgänglig. I och med att Sveaskog vid etablerande av en ekopark fastställer en skötselplan som är kopplad till det naturvårdsavtal som samtidigt säkerställer skyddet så är skötseln och brukandet av ekoparkerna högst förutsägbart. Inom ekoparkerna kan Sveaskog därför säga hur olika skogsbestånd kommer att utvecklas för decennier framåt med mycket hög precision. Bolaget förmedlar den informationen vid förfrågan och våra ekoparksplaner, som beskriver planerade åtgärder, är offentliga. Vi samråder även årligen med berörda myndigheter samt andra intressenter om kommande åtgärder. Därför ställer vi oss frågande till att utredningen anser att det är svårt att få insyn i planerade åtgärder, något vi återigen tolkar som

att utredarna har dålig kännedom om hur vi arbetar med våra ekoparker. Sveaskogs bedömning är att det inte finns något i vårt nuvarande ägardirektiv som hindrar en turismutveckling i ekoparkerna eller på våra övriga marker.

Sedan den första ekoparken invigdes 2003 har mindre än en procent av den totala ekoparksarealen avverkats, vilket omöjligen kan ha påverkat utvecklingen av naturturismen i våra ekoparker negativt. Problemet är framför allt avsaknaden av affärsmässiga turismentreprenörer som vill samverka med oss. För att öka naturturismen i ekoparkerna bör arbetet istället fokuseras på att öka kännedomen om Sveaskogs ekoparker bland turismentreprenörer.

10.12 Konsekvenser

Utredarna har uppenbarligen inte förstått konsekvenserna av deras förslag om ett förändrat ägardirektiv för Sveaskog, vilket den bristfälliga konsekvensanalysen i avsnitt 10.12 vittnar om.

Sveaskogs ägardirektiv ändrades senast 2010 efter omfattande kritik från Riksrevisionen. Syftet med förändringen var att säkerställa att Sveaskog var en oberoende aktör på marknaden. Statliga bolag som verkar på en konkurrensutsatt marknad måste agera ansvarsfullt för att säkra positiv utveckling i enlighet med ägarens syften men samtidigt säkerställa att bolagets agerande inte riskerar att störa marknaden genom otillbörlig konkurrens. Om Sveaskog får ett särskilt uppdrag att främja naturturismen i ekoparkerna så gynnar det turismentreprenörerna i dessa regioner vilket snedvrider konkurrensen inom naturturismnäringen. Det riskerar även att göra det svårare för andra skogsägare att utveckla affärsmässiga samarbeten med turismföretagare. Förändrade ägardirektiv för Sveaskog kan därmed riskera att försämra möjligheterna att utveckla naturturism i hela landet. Vi vill också betona att även om vi är ett statligt ägt bolag så ska vi inte jämföras med en myndighet som har ett helt annat uppdrag och samhällsansvar.

Det framgår inte av utredningen vilka brister som utredarna avser att adressera med ett förändrat ägardirektiv. Däremot framgår det i mejlkorrespondens med huvudsekreteraren Kristina Algotsson att utredningen anser att det finns en brist på tillgång till långsiktigt tillgänglig natur som skulle kunna åtgärdas med det förslaget. Sveaskog uppfattar det därmed som att utredningen föreslår begränsningar av det kommersiella skogsbruket i ekoparkerna. Sådana begränsningar skulle få konsekvenser för hela Sveaskogs naturvårdsarbete. Bolaget avsätter frivilligt 20 procent av sin produktiva skogsmarksareal för naturvård, varken mer eller mindre. Om triviala produktionsskogar inom ekoparkerna avsätts så innebär det att andra skogar som idag är avsatta som naturvårdsskogar utanför ekoparkerna behöver tas i produktion. Utredningens förslag skulle därför få stora konsekvenser på Sveaskogs övergripande naturvårdsarbete och förslaget strider mot bolagets ambitioner att undanta de skogar med högsta naturvärden från skogsbruk.

Övriga synpunkter

Avsaknad av dialog med markägare

Sveaskog anser att det är högst anmärkningsvärt att utredningen inte har använt sina kontakter till bolaget i sitt arbete, i synnerhet med tanke på att utredningen omfattar förslag som specifikt rör Sveaskog. Trots vår förfrågan att få möjlighet att bidra till arbetet så har utredningen avstått från att kontakta Sveaskog. Det är även mycket förvånande att det inte finns någon markägarrepresentant i expertgruppen kopplad till utredningen trots att det framhålls att det är Sveriges naturmiljöer som är vår starkaste attraktionskraft för besökare. Naturen har alltid en markägare. Utredningen talar förvisso om vikten av samverkan med markägare men agerar inte i enlighet med detta i praktiken.

Sveaskogs arbete med naturturism

Bolaget delar utredningens bedömning att våra ekoparker har en stor outnyttjad potential för naturturism och Sveaskog arbetar aktivt för att bidra till en utvecklad besöksnäring. Sveaskog hade gärna deltagit i ett möte för att berätta om detta, då vi tror att våra erfarenheter hade varit värdefulla i utredningens arbete.

Sveaskog är Sveriges största producent av upplevelsebaserad turism. Vi upplåter jaktmarker till mer än 25 000 jägare och många tusen sportfiskare årligen. Vi har avtal med ett hundratal naturturismentreprenörer och utöver det så har vi hundratusentals besökare som varje år nyttjar våra marker för att vandra, plocka bär eller njuta av skogen på andra sätt. Vi lägger årligen flera miljoner kronor på skötsel och underhåll av ekoparkerna, vilket kommer de turismentreprenörer som vill verka i våra ekoparker tillgodo.

Utöver detta så verkar bolaget aktivt för att öka samverkan och samarbetet med turismnäringen. Några exempel på detta är:

- Vi samarbetar med Ekoturismföreningen i ett projekt som syftar till att analysera förutsättningarna att utveckla naturturismen i våra sydligaste och mest besökta och populära ekoparker.
- Vi arbetar för att stärka samarbetet med besöksnäringen genom att samverka med en rad turismorganisationer, såsom Visit Sweden, Tillväxtverket, Ekoturismföreningen samt regionala och kommunala intressenter.
- Vi har inlett ett arbete för att försöka identifiera de turismentreprenörer som verkar på våra marker i syfte att få till ett organiserat samarbete.
- Vi arbetar för att utveckla enkla avtalsmallar och arbetsformer för att underlätta för turismentreprenörer att samarbeta med oss på ett enkelt sätt.

Sveaskog arbetar således mycket proaktivt för att bidra till en utvecklad naturturism inom ramen för befintligt ägardirektiv och ser inget behov av ett förstärkt uppdrag.

För Sveaskog

Viveka Beckeman
Chefsjurist

Jessica Nordin
Klimat- och markanvändningsstrateg